

*Lies Strobbe**KU Leuven**Contact: Lies.Strobbe@arts.kuleuven.be*

Aan de slag met CLIL?!

1. Inleiding

‘CLIL’ (Content and Language Integrated Learning) en ‘immersie’ zijn begrippen die steeds vaker in de media opduiken. Ook in zijn talennota (2011) heeft minister Pascal Smet het over CLIL als een mogelijke onderwijsvorm in Vlaamse secundaire scholen vanaf 2014. Dat betekent dat scholen zaakvakken mogen aanbieden in een andere taal dan het Nederlands. Zo kan een school bijvoorbeeld biologielessen in het Frans voorzien. Die mogelijkheid komt er onder andere op basis van de resultaten van het CLIL-proeftuinproject, waarbij negen Vlaamse secundaire scholen de kans kregen om CLIL uit te testen (2007-2010).

In deze presentatie zullen we het concept ‘CLIL’ introduceren en zullen we aangeven wat de mogelijkheden en meerwaarde kunnen zijn voor scholen. Dat doen we aan de hand van stellingen uit de media, vaak gehoorde bezorgdheden en veelvoorkomende vragen van startende CLIL-scholen en -leerkrachten rond thema’s zoals ‘gelijke onderwijskansen’, ‘leerrendement’, ‘leerkrachtcompetenties’ en ‘kwaliteitsvereisten van CLIL-lessen’. Vanuit de ervaringen met het proeftuinproject en vanuit internationale onderzoeksresultaten bieden we genuanceerde antwoorden.

2. What’s in a name?

Figuur 1: ‘CLIL-terminologie.

In de vakliteratuur, populariserende literatuur of actualiteit worden vaak verschillende termen gebruikt om naar CLIL-onderwijs te verwijzen, zoals ‘meertalig onderwijs’, ‘immersie’, ‘bilinguaal onderwijs’ of ‘*enriched education*’. Niet-Engelstalige benamingen voor een CLIL-aanpak leveren nieuwe acroniemen op, zoals het Franse EMILE (*Enseignement de Matières par Intégration d'une Langue Étrangère*), het Spaanse AICLE (*Aprendizaje Integrado de Contenidos y Lengua*) en het Nederlandse TTO (TweeTalig Onderwijs).

Sinds de jaren 1990 maakt de term ‘CLIL’ opgang als overkoepelende term om alle onderwijsvormen aan te duiden waarbij een zaakvak in een andere taal wordt onderwezen dan de gangbare instructietaal. Toch blijven de diverse aangehaalde termen en acroniemen naast elkaar bestaan en worden ze bovendien vaak als echte synoniemen gebruikt. In de realiteit dekken de termen vaak een andere lading naargelang onder andere de gekozen taal en vakken, het onderwijsniveau en de leeftijd van de leerlingen, de grootte en intensiteit van het CLIL-pakket, de doelstellingen en de daaruit voortvloeiende didactische methoden.

3. Mogelijkheden en meerwaarde voor scholen

Niet de benaming, maar wel de mogelijke invullingen en de meerwaarde van CLIL zijn van belang voor scholen. Scholen die spelen met het idee om CLIL te organiseren, moeten rekening houden met allerlei factoren: wettelijke beperkingen, potentieel en interesse in het lerarenkorps, reacties van leerlingen en ouders, mogelijke valkuilen, motivatie van leerkrachten en leerlingen, organisatorische haalbaarheid... Ook moeten scholen nagaan welke meerwaarde ze via een CLIL-project willen realiseren. Bij de opstart van een CLIL-programma moeten scholen bijgevolg antwoorden vinden op heel wat vragen:

a. Samenstelling CLIL-programma:

- Kunnen we een CLIL-programma samenstellen met om het even welke instructietaal?
- Welke vakken mogen we aanbieden in een CLIL-traject?
- Zijn alle vakken geschikt om op te nemen in een CLIL-programma?
- Zullen we CLIL aanbieden in de eerste, tweede en/of derde graad?
- Opteren we voor richting-specifieke vakken in ons CLIL-programma?
- Zullen we werken met vakoverschrijdende projecten of blijven we binnen de contouren van een vak?

9

b. CLIL-leerlingen

- Kunnen we onze leerlingen verplichten om een CLIL-traject te volgen?

- Is CLIL wel geschikt voor alle leerlingen?
 - Welke toelatingsvoorwaarden voor CLIL kunnen we hanteren?
 - Zullen onze leerlingen gemotiveerd zijn om vakken in een andere taal te leren?
- c. CLIL-leerkrachten
- Over welke competenties moeten CLIL-leerkrachten beschikken?
 - Moeten we nieuwe leerkrachten aanwerven om ons CLIL-programma gestalte te geven?
 - Is het een betere optie om moedertaalsprekers van de CLIL-instructietaal aan te stellen binnen het CLIL-programma of kunnen ook Vlaamse leerkrachten CLIL-onderwijs verstrekken?
 - Hoe ziet een CLIL-team er idealiter uit?
- d. CLIL-materiaal en -didactiek
- Vraagt CLIL-onderwijs een andere didactiek dan de methoden die onze leerkrachten in gewone zaakvak- en taallessen toepassen?
 - Aan welke kwaliteitsvereisten moeten CLIL-lessen voldoen?
 - Welke handboeken kunnen CLIL-leerkrachten gebruiken?
 - Hoe moeten we CLIL-vakken evalueren?

Wegens tijdsgebrek kunnen we tijdens de presentatie niet op alle vragen ingaan. Wel selecteerden we een aantal opvallende stellingen rond het CLIL-thema die de afgelopen maanden en jaren in de media aan bod kwamen. De stellingen sluiten aan bij een aantal van bovenstaande vragen en reflecteren vaak gehoorde bezorgdheden.

'Het inzetten van *native speakers* in het LO en SO heeft heel wat voordelen. Het draagt bij tot een taalvriendelijke omgeving, het bevordert de typische uitspraak en intonatie van de andere taal, het scheidt zelfzekerheid bij het aanleren van VT en interesse voor de andere cultuur.'

(voormalig minister van onderwijs Frank Vandenbroucke, september 2005)

Meertalig onderwijs mag geen sociaal uitsluitingsonderwijs worden

(De Standaard, 27/08/2010)

WISKUNDELERAARS HUIVEREN VAN IDEE OM IN ENGELS OF FRANS LES TE GEVEN

'We krijgen het amper in het Nederlands uitgelegd'

Het Nieuwsblad, 27/07/2011

In Vlaanderen blijft meertalig onderwijs beperkt tot enkele 'proeftuinen'. In Wallonië wordt het al aangeboden in 250 scholen. 'Fantastische methode, ook met het oog op het samenhouden van dit land.'

(De Standaard, 29/09/2010)

Figuur 2: voorbeelden van stellingen rond CLIL-onderwijs.

Rond die stellingen starten we een discussie op, waarin we peilen naar uw reacties. Daarnaast verstrekken we informatie vanuit de ervaringen van het proeftuinproject en vanuit internationale onderzoeksresultaten. Op die manier bieden we een genuanceerd beeld van CLIL-onderwijs. Tijdens de presentatie laten we tijd voor vragen.

4. Leesvoer voor startende CLIL-scholen

Heeft u de smaak te pakken? Wilt u een CLIL-programma opstarten op uw school? Dan geven wij u graag de referenties van een aantal boeken die u op weg kunnen helpen naar een succesvol CLIL-programma. Het literatuuroverzicht heeft niet tot doel exhaustief te zijn. Wel willen we de aandacht vestigen op een aantal belangrijke publicaties waarin CLIL-aanpakken in België worden beschreven en waarin praktische tips voor CLIL-lessen terug te vinden zijn.

a. Literatuur rond CLIL-toepassingen in België

- Maljers, A. et al. (2007). *Windows on CLIL*. Dit boek biedt een overzicht van CLIL-aanpakken in diverse Europese landen of regio's. Mary Chohey-Paquet schreef in dit boek een hoofdstuk over CLIL in Wallonië.
- Smet, P. (2011). *Samen taalgrenzen verleggen*. Deze nota beschrijft de voorwaarden waaraan Vlaamse CLIL-scholen moeten voldoen.
- Strobbe, L. & L. Sercu (2010). 'Wetenschappelijke begeleiding en evaluatie van de CLIL-projecten in het secundair onderwijs in Vlaanderen'. Dit rapport biedt een synthese van de bevindingen uit de driejarige CLIL-proeftuin.

b. Praktische literatuur rond CLIL

- Dale, L. et al. (2010). *CLIL Skills*. *CLIL Skills* is geschreven voor CLIL-leerkrachten in Nederland. Het handboek bevat heel wat praktische voorbeelden en lesideeën.
- Deller, S. & C. Price (2007). *Teaching Other Subjects Through English*. Dit boek is een collectie van een zestigtal activiteiten voor CLIL-lessen met instructietaal Engels voor leerlingen van 11 tot 18 jaar.
- Hajer, M. & T. Meestringa (2004). *Taalgericht Vakonderwijs*. Dit boek beschrijft de fundamentele van taalgericht vakonderwijs, met bijzondere aandacht voor didactische methoden. De beschreven methoden zijn ook toepasbaar in CLIL-lessen.
- Mehisto, P. et al. (2008). *Uncovering CLIL*. *Uncovering CLIL* verbindt CLIL-theorie met CLIL-praktijk. Na het theoretische

sche gedeelte volgt een praktischer gedeelte waarin de auteurs een aantal lesvoorbeelden bespreken.

- Strobbe, L. et al. (2012). *Je vak in een vreemde taal? Wegwijzer voor de CLIL-onderwijspraktijk*.

Dit boek biedt een stappenplan voor scholen en leerkrachten die met CLIL willen starten. Er wordt onder andere aandacht besteed aan de competenties waarover CLIL-leerkrachten moeten beschikken en de kwaliteitseisen waaraan CLIL-scholen moeten voldoen. Het boek bevat een aantal lesvoorbeelden ter illustratie van de CLIL-didactiek.

Referenties

- Dale, L., W. Van der Es & R. Tanner (2010). *CLIL Skills*. Haarlem: Europees Platform.
- Deller, S. & C. Price (2007). *Teaching Other Subjects Through English*. Oxford: Oxford University Press.
- Hajer, M. & T. Meestringa (2004). *Taalgericht Vakonderwijs*. Bussum: uitgeverij Coutinho.
- Maljers, A., D. Marsh & D. Wolff (eds.) (2007). *Windows on CLIL. Content and Language Integrated Learning in the European Spotlight*. Den Haag: European Platform for Dutch Education.
- Mehisto, P., D. Marsh & M.J. Frigols (2008). *Uncovering CLIL. Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Oxford: MacMillan Publishers.
- Smet, P. (2011). *Samen taalgrenzen verleggen*. Brussel: Vlaams ministerie van onderwijs & vorming.
- Strobbe, L. & L. Sercu (2010). 'Wetenschappelijke begeleiding en evaluatie van de CLIL-projecten in het secundair onderwijs in Vlaanderen' (online raadpleegbaar op: www.ond.vlaanderen.be/obpwo/rapporten/clil/ER.pdf).
- Strobbe, L., L. Sercu & J. Strobbe (2012). *Je vak in een vreemde taal? Wegwijzer voor de CLIL-onderwijspraktijk*. Leuven: Acco.
- Vandenbroucke, F. (2005). 'Slottoespraak Congres Europese Dag van de Talen in Vlaanderen: Jong-leren met talen: vroeg begonnen, alles gewonnen?' (online raadpleegbaar op: www.ond.vlaanderen.be/beleid/).